

OOPER. Georg Malviuse lavastatud «Armujoogis» nappis mängulist kergust ja kerglust.

Peaproovi näoga esietendus

ARVUSTUS

ALVAR LOOG
ooperikriitik

Gaetano Donizetti

«Armujook»

Lavastaja Georg Mälvius. Dirigent Vello Pähn. Kunstnik Ellen Cairns. Valguskunstnik Palle Palmé. Koreograaf Adrienne Åbjörn.

Esietendus 15. mail Estonia teatris

Gaetano Donizetti «Armujook» (1832) on lavastamiseks palju raskem teos, kui selle lihtne süžee ja lugematu lavastuskordade arv laseb aimata. Sest «Armujook» on koomiline ooper, mis pole tegelikult eriti koomiline. Haydni, Mozarti ja Rossini *buffa*'dest eristab seda teose enese lühidusest ja retsitatiivide vähesusest tingitud karakterite visandlikkus ning sõna- ja situatsioonikoomika nappus.

«Armujooigi» dramaturgiline pinge põhineb kõigest ühel küsimusel: kumb kolkakaunitari kahest austajast suudab ta selili rääkida, kas rändrõgemendi kapten või külalollike?

Võimalusi «Armujooigi» jantliku mängulisuse ja lüürilise tõsiduse üheks toimivaks tervikuks sidumisel pole just

eeldasid oma mõjus liigutuste sünkroonsust muusikaga.

Estonial oli esietenduseks välja panna nooruslik ja suhteliselt ühtlane solistide ansambel. Kuid enese lavaliseks kehtendamiseks vajanuks nad hoopis detailitihedamat ja täpsemat režiidi. Kristel Pärtina ja Oliver Kuusik olid armastajapaarina sümpaatsed, kuid häälte mõningane sobimatus ja välise lavalise keemia nappus lubab rääkida rohkem individuaalsetest õnnestumistest.

Saab minna ainult paremaks

Kuusik oli Nemorinona mänguline, tema tegelaskuju lüüriline ja koomiline poolus püsisid ilusti tasakaalus. Vokaalses mõttes õnnestusid hästi romantilised aariad, näitlejatehnilises mõttes joobnustseenid.

Pärtinal on palju isiksusliku sarmi, mida ta veel täielikult lavasarmiks ei oska konverteerida. Adina tegelaskuju võimaldaks välist transformatsiooni (Carmenist Micaëläks), kuid Estonia lavastuses jäi see välja mängimata. Väga hea oli Pärtina duett Rauno Elbiga 2. vaatuses, ansamblistseenides kujunes tema panus vaikse hääle tõttu enamasti dekoratiivseks.

Belcore ja Dulcamara tegelaskujudel õnnestub sageli sõu röövida, sest neile sirgjoonelistele karakteritele on lavastajal kui ka solistidel endil hoopis kergem ja ohutum värve ning

Gaetano Donizetti «Armujook» (1832) on lavastamiseks palju raskem teos, kui selle lihtne süžee ja lugematu lavastuskordade arv laseb aimata. Sest «Armujook» on koomiline ooper, mis pole tegelikult eriti koomiline. Haydni, Mozarti ja Rossini *buffa*dest eristab seda teose enese lühidusest ja retsitatiivide vähesusest tingitud karakterite visandlikkus ning sõna- ja situatsioonikoomika nappus.

«Armujooji» dramaturgiline pingeline põhineb kõigest ühel küsimusel: kumb kolkakaunitari kahest austajast suudab ta selili rääkida, kas rändrühemendi kapten või külalollike?

Võimalusi «Armujooji» jantliku mängulisuse ja lüüri- lise tõsiduse üheks toimivaks tervikuks sidumisel pole just ülemäära palju, kuna libreto ei lase endale eriti teist plaani külge pookida (teoses armueliksiiri pähe maha müüdnud ja kasutatud vein ei vea tänapäevasele mõistetud peenisepikenduse või dopingu satiirilise võrdkujuna välja).

Siit ka põhjus, miks kõik selle ooperi arvukad lavastused üle maailma on nii visuaalkui režiikeele poolest üsna ühtviisi vanamoodsalt ajastutruud ja kujundivabad ning lähtuvad enamasti laste muinasjututeatri esteetikast.

Laiatarbekäsitöö

Erandiks pole ka Estonia uusversioon, mille autoriks eelkõige muusikali- ja draamalavastajana tuntud Georg Malvius (Rootsi). Personaalsema lähenemise nimel on Malvius ni-

«Armujooji» armukolmnurk: Belcore (René Soom, paremalt), Adina (Kristel Pärtna) ja Nemorino (Oliver Kuusik) aktsioonis.

FOTO: HARRI ROSPU

hutanud teose tegevusaega umbes sajandi võrra edasi ning importinud ooperilavale mitmeid muusikalirežii võtteid, unustades seejuures, et vastupidiselt muusikalisaalidele puudub ooperis helivõimendus.

Kui enamasti räägitakse ooperi kontekstis lavastuslikust mürast üksnes kujundlikult, siis Malviuse «Armujooji» puhul saab seda teha otsesõnaliselt, kuna režii teatud kihid (koori pidev sebimine ja trampimine, ka lindilt tulevad hääled) kipuvad orkestrit ja solis-

te varjutama ning kuulaja kõrvu väsitama.

Malviuse «Armujook» on kvaliteetne laiatarbekäsitöö, kuid esietendusel see *bel canto buffa* eeldatud ja oodatud hoo- gu päriselt sisse ei saanud, sest nii režiiis, visuaalis kui ka osatäitmistes jäi nappima mängulist kergust ja kerglust.

Kujunduses oli autentset Lõuna-Itaalia hõngu, kuid oma massiivses mastaapsuses sobinuks see pigem mõne Verdi või veristliku ooperi taustaks. Nagu ka kostüümid, kus võinuks

Donizetti muusikaga riimuvaid heledaid ja eredaid toone palju rohkem olla. Valguskujundus koonerdas nii värvide kui valgusega (sh punktvalgusega), jättes tegelased mitmes stseenis videvikupimedusse.

Suur häda oli esietendusel liikumisega. Kui koor suutis oma harvad ja fantaasiavaesed puusapöörded veel kuidagi ära teha, siis mafioosode rühma sisenemine 2. steenis pakkus täiesti seninägematult küündimatu koreograafia ja olematu sünkroonsusega tantsu. Ka so-

listide liikumine tundus enamiku ajast täiesti stiihiline.

Estonia orkestrile oli «Armujook» Vello Pähna peadirigendiks oleku kahe hooaja konkurentsilt halvim esietendus. Tervikliku ja õhulise kõla puudumisele aitas kaasa ka asjaolu, et solistid ja koor jäid kas kommunikatsiooni puudumise või liiga kõrge tempo tõttu pidevalt orkestrist maha. See lõtk liikus edasi ka näitlemise ning nullis ära mitmed koomilise (või vähemalt mängulise- na) plaanitud momendid, mis

lavalise keemia nappus lubab rääkida rohkem individuaalsetest õnnestumistest.

Saab minna ainult paremaks

Kuusik oli Nemorinona mänguline, tema tegelaskuju lüüri- line ja koomiline poolus püsisid ilusti tasakaalus. Vokaalses mõttes õnnestusid hästi romantilised aariad, näitlejatehnilises mõttes joobnustseenid.

Pärtnal on palju isiksusliku sarmi, mida ta veel täielikult lavasarmiks ei oska konverteerida. Adina tegelaskuju võimaldaks välist transformatsiooni (Carmenist Micaälaks), kuid Estonia lavastuses jäi see välja mängimata. Väga hea oli Pärtna duett Rauno Elbiga 2. vaatuses, ansamblistseenides kujunes tema panus vaikse hääle tõttu enamasti dekoratiivseks.

Belcore ja Dulcamara tegelaskujudel õnnestub sageli sõu röövida, sest neile sirgjoonelistele karakteritele on lavastajal kui ka solistidel endil hoopis kergem ja ohutum värve ning koomikat peale keerata.

Malviusel olid nendega mõned ideed olnud, iseäranis dändist kolkamafioosoks lavastatud Belcorega, kuid René Soom ja Rauno Elp polnud esietenduseks lavaliselt lõpuni toimivat ja meelde jäävat rollijoonist kätte saanud.

Lavastuse kõige läbitöötatum ning seetõttu ühtlasi ka kõige koomilisem stseen oli Belcore ja Adina esimene kohtumine. Olga Zaitseva nappide vahenditega (peamiselt pantomiim ja miimika) loodud Giannetta oli hea oma täpse ja intensiivse kohalolekuga.

Estonia «Armujooji» esietendus oli nii muusikaliselt kui ka lavastuslikult nagu ebaõnnestunud peaproov. Sissetöötanuna saab see lavastus minna ainult paremaks.